

هدف رشته مامایی:

در هر لحظه، نوزاد یا نوزادانی در گوشه و کنار دنیا متولد می‌شوند. حادثه‌ای که کثرت و قدمت آن باعث شده است تا عظمت این بزرگترین معجزه خلقت از چشمها پنهان بماند. آری! تولد بزرگترین، باشکوه‌ترین و بحرانی‌ترین لحظه زندگی و قدیمی‌ترین تجربه بشری است و در میان مشاغل نیز مامایی (در شکل سنتی آن) یکی از قدیمی‌ترین مشاغل است. زیرا از قدیم، عده‌ای از زنان بودند که به دلیل تجربه بسیار و اطلاع از داروهای گیاهی و تاثیرات آنها، به زنان دیگر کمک می‌کردند تا وضع حمل آسان‌تر و ایمن‌تری داشته باشند.

الته نباید تصور کرد که آنچه امروز به نام حرفه و دانش مامایی معروف است، ادامه و دنباله همان مامایی سنتی است بلکه امروزه مامایی دانشی است که بر مشاهده، آموزش، پیشگیری، تحقیق، تشخیص و درمان استوار شده است.

حیطه رشته مامایی:

مامایی یکی از زیرمجموعه‌های علوم پزشکی است که نقشهای بسیار گسترده‌ای اعم از نقش مشاوره‌ای، آموزشی، مراقبتی، حمایتی، درمانگری و تحقیقاتی است. البته تمامی این نقشها در ارتباط با مادر و کودک مفهوم پیدا می‌کند یعنی ماما به مشاوره قبل، بعد و هنگام ازدواج، آموزش نحوه تنظیم خانواده، مراقبت در دوران بارداری، زایمان طبیعی و مراقبت بهداشتی مادر و کودک و آموزش به دختران در زمینه بهداشت دوران بلوغ و بعد از آن می‌پردازد.

«حیطه رشته مامایی از دوران قبل از حاملگی شروع می‌شود و تا پس از زایمان و ۶ سالگی کودک ادامه پیدا می‌کند.

در دوران قبل از حاملگی ماما بررسی می‌کند که آیا یک مادر توانایی حامله شدن را دارد و اگر حامله شود خطری برای خودش یا جنینش بوجود می‌آید یا نه؟ برای مثال مادران دیابتی، مادرانی که بیماری قلبی پیشرفته دارند، مادرانی که سابقه

خانوادگی واضحی از ناهنجاریهای ژنتیکی دارند و مادرانی که قبلاً بچه معلول به دنیا آورده یا چندبار سقط کرده‌اند، باید قبل از حاملگی با ماما مشورت کرده و آزمایشهای لازم را انجام دهند.

در واقع در این مرحله ماما به مشاوره با زنان علاقه‌مند به بارداری و شناسایی زنان پر خطر از نظر بارداری و زایمان می‌پردازد و آنها را به متخصص مربوط ارجاع می‌دهد. مرحله بعد حاملگی است که در این مرحله مراقبت از باردار در درمانگاهها با کلینیک‌های مراقبت از بارداری بر عهده ماما است.

در این دوران خانم باردار در فواصلی معین که ماما مشخص می‌کند به کلینیک مراجعه کرده و معاینه می‌شود تا ماما ضمن معاینه، مشاوره و آزمایش از سلامت مادر و جنین مطمئن گردد و در صورتی که خطری مادر یا جنین را تهدید می‌کند زود تشخیص داده و از عواقب جدی و وخیم آن جلوگیری نماید. برای مثال مادری که دچار فشار خون حاملگی شده است اگر زود تشخیص داده نشود به قیمت جان مادر و جنین تمام خواهد شد. گفتنی است که در این مرحله ماما می‌تواند در زمینه‌های مختلف مانند تغذیه، بهداشت فردی، ورزش، کتیک‌های تنفس و اطلاع از سلامت جنین به مادر آموزش داده و او را برای زایمان آماده سازد.

مرحله بعد مرحله زایمان است که از پذیرش مادر در اتاق درد شروع شده و به وضع حمل در اتاق زایمان خاتمه پیدا می‌کند. در این مرحله ماما بررسی‌های اولیه را انجام می‌دهد و پس از اطمینان از آمادگی مادر برای زایمان و سلامت مادر و جنین همچنین اطمینان از یک زایمان طبیعی مسوولیت زایمان را بر عهده می‌گیرد.

در این مرحله اگر زایمان با مشکلی روبرو باشد مثلاً جنین در حالت طبیعی نبوده یا مادر بیماری خاصی مثل بیماری قلبی پیشرفته داشته باشد یا اینکه نیاز به سزارین باشد، این وظیفه پزشک زنان و زایمان است که مسوولیت زایمان را در بیمارستان یا زایشگاه بر عهده بگیرد.

در مرحله بعد از زایمان نیز کنترل سلامت نوزاد و مادر و آموزش نحوه رسیدگی و چگونگی نگهداری فرزند بر عهده ماما است.

مرحله بعد نیز واحد بهداشت مادر و کودک است که در این مرحله تعیین وضعیت رشد و تکامل کودک شامل رشد فیزیکی و تکامل‌های اجتماعی، رفتاری و گفتاری از ۵ روزگی تا ۶ سالگی و واکسیناسیون کودک بر عهده ماما است. از سوی دیگر بخشی از کار ماما به زنان بر می‌گردد. در این بخش ماما در درمانگاه‌های زنان یا در مطب‌ها خصوصی به پیشگیری‌های اولیه از سرطان دهانه رحم و پستان پرداخته یا در مراکز نازایی به عنوان مشاور نازایی فعالیت می‌کند.

آینده شغلی، بازار کار ، درآمد مامایی:

پیش از انتخاب رشته و تحصیل در رشته مورد نظر، آنچه که باید تمامی داوطلبان در نظر بگیرند تا پس از مدتی از انتخاب رشته خود پشیمان نشوند، آگاهی از بازار کار و آینده شغلی رشته مورد نظرشان می باشد. بنابراین از این موضوع به هیچ وجه غافل نشوید و پس از بررسی بازار کار رشته مورد نظر دست به انتخاب رشته بزنید.

در رابطه با بازار کار و آینده شغلی رشته مامایی لازم است به اطلاعات برسانیم که یک ماما می‌تواند در مراکز بهداشتی و طرح پزشکی خانواده، بیمارستان‌ها، زایشگاه‌ها، درمانگاه‌ها به عنوان مربی خدمات بهداشتی، مربی بهداشت مدارس، کارشناس بهداشت خانواده استخدام شود.

همچنین لازم به ذکر است که فارغ التحصیلان رشته مامایی بر اساس قوانین حاضر در صورت داشتن مدرک کارشناسی می‌توانند برای دایر نمودن مطلب جهت ارائه خدمات بهداشتی و درمانی اقدام نمایند. در رابطه با بازار کار رشته مامایی در مقطع ارشد نیز باید بگوییم که فارغ التحصیلان مقطع کارشناسی ارشد می‌توانند به عنوان سرپرست و مدیر بخش‌های مختلف درمانی و سوپروایزر آموزشی در بیمارستان‌ها و یا در پست‌های مدیریتی و ستادی در مراکز بهداشتی - درمانی به فعالیت بپردازند.

توانایی‌های جسمی، علمی، روانی و ... مورد نیاز و قابل توصیه:

رشته‌های علوم پزشکی بویژه سه رشته پزشکی، پرستاری و مامایی نیاز به علاقه و احساس مسولیت بسیار دارد. برای مثال یک ماما بدون عشق و علاقه لازم نمی‌تواند فریادهای ناشی از درد یک زائو را تحمل کند و پاسخگوی نیازهای او باشد.

فراموش نکنیم:

«رشته مامایی عشق و علاقه و صبر و حوصله بسیار بالا می‌خواهد چون یک خانم در حال زایمان شرایط بسیار حساسی دارد و بسیاری از حرفها یا حرکاتش در اختیار خودش نیست و یک ماما باید در حد امکان با صبر و حوصله بسیار به او آرامش و قوت قلب بدهد و توجه داشته باشد که مسولیت جان دونفر یعنی مادر و جنین او را بر عهده دارد.

همچنین یک ماما باید بسیار باهوش و نکته‌سنج باشد و از مقابل مسائل هر چند که کوچک باشد به سادگی نگذرد، زیرا خیلی از مسائل یا علائم کوچکی که در هنگام بارداری یا زایمان ظاهر می‌شود، در صورت عدم توجه می‌تواند خطرات جانی برای نوزاد یا مادر به دنبال داشته باشد.

همچنین دانشجوی این رشته باید تحمل خون و خونریزی، شبکاری و در کل کار در محیط بیمارستان را داشته باشد و به کار عملی نیز علاقه‌مند باشد چون دروس این رشته بیشتر عملی است و کمتر جنبه تئوری دارد» .

«در سالهای اخیر دانشجویان مستعد و خوبی وارد رشته مامایی می‌شوند اما متأسفانه بسیاری از دانشجویان شناخت دقیقی از این رشته ندارند. برای مثال نمی‌دانند که در ترم‌های اول باید در بیمارستان کارها و خدمات ابتدایی پرستاری را انجام دهند و حتی گاهی اوقات به همین دلیل سرخورده می‌شوند و انصراف می‌دهند، در حالی که اگر با علاقه و عشق لازم

وارد این رشته شوند، متوجه می‌شوند که مامایی رشته با ارزش و پراهمیتی است که از نظر معنوی می‌تواند انسان را به معنای واقعی کلمه راضی کند».

دانشجوی مامایی باید از نظر جسمی و روحی سلامت کامل داشته و از روابط اجتماعی خوبی برخوردار باشد چون مشاوره و آموزش بخش مهمی از کار یک ماما است.»

گفتنی است که رشته مامایی تنها از بین داوطلبان زن دانشجو می‌پذیرد.

وضعیت ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر: (کارشناسی ارشد و ...)

کارشناسی ارشد مامائی ناپیوسته به اولین مقطع تحصیلی پس از کارشناسی گفته می‌شود. طول دوره کارشناسی ارشد حداقل ۲ سال و حداکثر ۳ سال است. دوره دکترای مامایی که پس از اتمام تحصیلات در مقطع کارشناسی ارشد، می‌توان به آن راه یافت به تازگی در شورای عالی برنامه‌ریزی تصویب شده است.

ماما و مسئولیت های حرفه ای ماما:

زنان در سنین مختلف به فرد ماهر دیگری که معمولاً یک زن است وابسته اند تا در طول زایمان همراهشان باشند. این فرد ماما است که معنی اصلی آن همراه زن می باشد. و مهارتهای او تلفیقی از هنر و علم است.

تعریف ماما: (midwife)

ماما به شخصی اطلاق می شود که تحصیلات مامایی را در حد کارشناسی و کارشناسی ارشد برابر مقررات در مراکز آموزش داخلی و خارجی بیابان رسانیده و موفق به اخذ پروانه رسمی مامایی از مقامات صلاحیت دار مربوط شده باشد.

او باید قادر به نظارت، مراقبت و توصیه به زنان در دوران بارداری، زایمان و دوره بعد از زایمان، هدایت زایمانها با مسئولیت خود و مراقبت از نوزاد و شیرخوار و کودک زیر ۶ سال باشد. این مراقبت شامل پیشگیری، کشف حالات غیر طبیعی در مادر و کودک، فراهم ساختن کمکهای پزشکی و اجرای اقدامات اورژانس در نبود کمک پزشکی می باشد.

او وظیفه مهمی در مشاوره و آموزش بهداشت نه تنها برای زنان بلکه برای خانواده و جامعه دارد. کار ماما باید شامل آموزش دوران بارداری، آماده کردن والدین برای پذیرش وظایف پدری و مادری بوده و به تنظیم خانواده و مراقبتهای کودک و بعضی از موارد بیماریهای زنان گسترش یابد.

او می تواند در بیمارستانها، درمانگاهها، واحدهای بهداشتی، منازل (مشاوره مامایی و زایمان در منزل) و هر شکل دیگری از ارائه خدمات مامایی کار کند.

توجه:

وزرات بهداشت و درمان و آموزش پزشکی می تواند بنا به نیاز سیستم شبکه و واحدهای تابعه زیر نظر مدیریت شبکه و متخصصین زنان و مامایی و کارشناسان مامایی پروانه دار از وجود کاردانهای مامایی استفاده خدمتی مورد نیاز را بعمل آورد.

مسئولیت های ماما:

۱ - صلاحیت:

هر ماما مسئول حفظ صلاحیت حرفه ای است. حدود فعالیت ماما به وضوح در قوانین مامایی و در کد شغلی مطرح شده است.

۲ - مسئولیت حفظ و نگهداری گزارش کتبی:

ماما ملزم به نگهداری و حفظ گزارش جزئیات است. گزارش ماما از آنچه که پزشک گزارش می کند جدا است. او باید تمام گزارشات، تاریخچه مامایی و تمام معاینات پیش از زایمان را که توسط خودش انجام شده است را حفظ نماید. در طول زایمان، گزارش مشاهدات، معاینات و اقدامات انجام شده ضروری هستند و باید تمام جزئیات به طور کامل شرح داده شوند زیرا وقایع سریعاً اتفاق می افتند. مدارک ثبت شده تولدها توسط ماماها مجموعاً در بیمارستانها حفظ و نگهداری می شوند.

تمام گزارشاتی که توسط ماما تهیه شده باید برای مدت زمانی که نباید کمتر از ۲۵ سال باشد، نگهداری شود. زیرا این گزارشات می تواند در مواقع دادخواهی یا شکایات بی مورد توسط افراد نسبت به اعمال انجام شده توسط ماما، او را یاری دهد.

۳ - مسئولیت در برابر خانواده:

از آنجا که ماماها در برخورد با بسیاری از مسائل محرمانه خانواده ها هستند، لذا وظایف خاصی مثل راز دار بودن اهمیت فراوان و زیربنایی دارد. و باید هر فرد را بدون سرزنش نسبت به عقایدی که ممکن است با نظر شخص خودش مغایرت داشته باشد، بررسی کند.

۴ - مسئولیت در قبال حرفه:

باید در حفظ استانداردها و بهبود مراقبت ها رل فعالی داشته باشد.

لازمه وارد بودن در حرفه، آگاهی از فعالیت های سازمانهای حرفه ای و هیئت های قانونی آن رشته است. وجهت عرضه بهترین مراقبت باید همیشه از نظر علمی خود را با یافته های جدید آشنا نگه دارد.

۵ - مسئولیت در مقابل جامعه:

ممکن است در موقعیت هایی قرارگیرد که بتواند موضوعاتی چون محرومیت اجتماعی، مکان نامناسب، تعصب نژادی، اثرات خشونت، پیشرفت شیوع بیماریها یا شیوع عفونتهایی مثل ایدز یا سل را روشن کند. مسئولیت او در این موقعیت ها می تواند آگاه سازی، در تجهیز و تدابیر ویژه ویا دادن مراقبتهای لازم باشد.

ماما ها از اعتماد جامعه نسبت به خود لذت می برند و هر مامایی باید به این اعتماد ارج نهاده و در حفظ تداوم آن بکوشد.

نکته:

ماما هرگز و در هیچ موقعیتی نمی تواند مراقبت از مادر و نوزاد را ترک کند مگر آنکه مامای دیگری حضور یابد. او ممکن است به نظرات استادانه و دخالت سایر تخصص ها نیاز داشته باشد. پزشک متخصص زنان، پزشک عمومی باید در مواقعی که موارد غیر طبیعی رخ داده است فرا خوانده شوند.

وقتی یک ماما پزشکی را برای کمک می طلبد، مسولیت مشکل بر عهده پزشک خواهد بود و او باید دستورات پزشکی را دنبال کند ولی ادامه مراقبت از مادر و کودکش حتی در مواقعی که پزشک مسولیت را به عهده گرفته است . وظیفه او است.

به طور مشابه پزشک متخصص کودکان برای مراقبت از نوزاد در دسترس می باشد. متخصصین تغذیه ، فیزیوتراپ ها ، پرستاران و مدد کاران اجتماعی و مراقبین بهداشت سایر تخصص هایی هستند که ماما در موارد مناسب ممکن است به آنها رجوع کند.

ماما باید با مراجعین و همکاران خود و افرادی که در سایر تخصص ها مشغول هستند رابطه موثری برقرار کند. و او قادر میشود که تمایلات و نقطه نظرات مراجعین خود را دریابد. مهارتهای مشاوره کردن ابزار مهمی است که به این مسئله کمک می کند.